

Język UML

dr inż. Piotr Szwed

C3, pok. 212

e-mail: pszwed@ia.agh.edu.pl

<http://pszwed.ia.agh.edu.pl>

Przypadki użycia

Przypadki użycia: Definicja

Przypadek użycia to specyfikacja ciągów akcji i ich wariantów, które system lub inna jednostka może wykonać poprzez interakcję z aktorem tego systemu, który prowadzi do obserwowalnego rezultatu, zazwyczaj mającego wartość dla jednego lub kilku aktorów lub innych udziałowców systemu – **Specyfikacja UML.**

Celem przypadków użycia jest określenie funkcjonalności analizowanego i tworzonego systemu.

Przypadki użycia: Zastosowania

- Służą przede wszystkim do dokumentacji wymagań stawianych systemowi
- Stanowią podstawę do opracowania projektu systemu
- Pozwalają na analizę obszaru zastosowań
- Stanowią narzędzie komunikacji pomiędzy udziałowcami (ang. *stakeholders*), czyli twórcami systemu i przyszłymi jego użytkownikami, inwestorami i właścicielami.
- Jako zapis analizy wymagań pełnią rolę kontraktu definiującego zakres funkcjonalności systemu
- Stanowią podstawę opracowania testów systemu

Modelowanie przypadków użycia 1

- Polega na tworzeniu widoków systemu które kładą nacisk na opis zachowania systemu i to, jak ono jest odbierane przez zewnętrznych użytkowników (aktorów).
- Model przypadków użycia dzieli funkcjonalność systemu na transakcje (przypadki użycia), które prowadzą do realizacji celów użytkowników (aktorów).

Modelowanie przypadków użycia 2

- Celem analizy przypadków użycia jest utworzenie modelu systemu,
  - w którym przyjmuje się **perspektywę użytkownika** dokonującego interakcji z systemem....
  - w celu osiągnięcia założonych **celów** lub wykonania **zadań**
- Model przypadków użycia składa się ze
  - Zbioru przypadków użycia
  - Opisu w postaci diagramu, pokazującego w jaki sposób są powiązane z aktorami, a także pomiędzy sobą.

Przedmiot modelowania

- Przypadek użycia opisuje interakcje pomiędzy aktorami (użytkownikami) i podmiotem.
- W fazie definiowania wymagań podmiotem jest rozwijany system lub podsystem.
- Może także nim być:
  - Klasa
  - Organizacja (biznesowe przypadki użycia)

Diagram przypadków użycia

Diagram przypadków użycia to graficzne przedstawienie przypadków użycia, aktorów i związków pomiędzy nimi, występujących w danej dziedzinie przedmiotowej.

Przypadek użycia - Notacja graficzna

Przywołaj windę

Zakup towaru

Logowanie

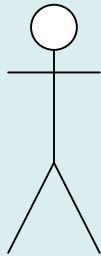

Diagram przypadków użycia: Aktor

Aktor – spójny zbiór ról odgrywanych przez użytkowników w czasie interakcji z danym przypadkiem użycia.

Aktorzy mogą być

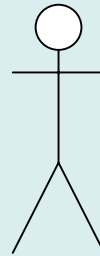
- osobowi (osoba, zespół, dział, instytucja)

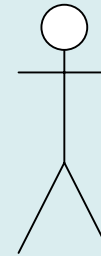
Admnistrator

Użytkownik

Dział obsługi klienta

Sprzedawca

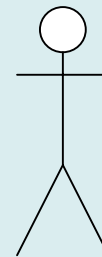
- nieosobowi (systemy zewnętrzne, urządzenia, czas)

Centrany Rejstr Pojazdów

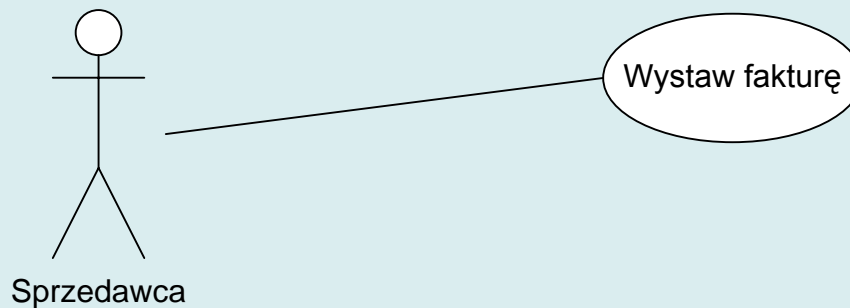
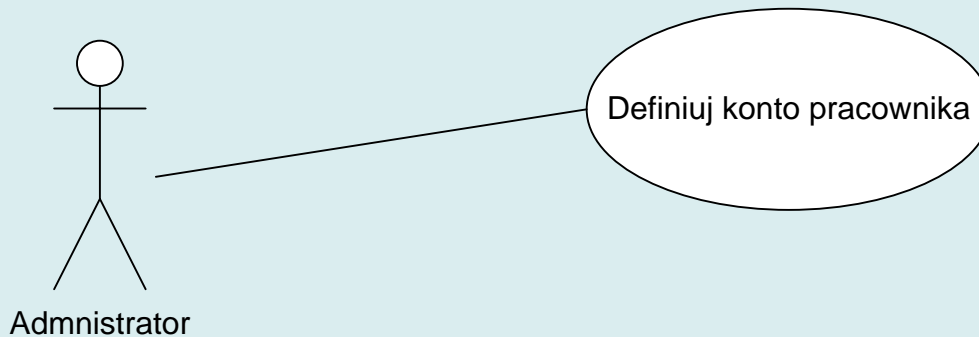
Termin Płatności

Czujnik zamknięcia drzwi

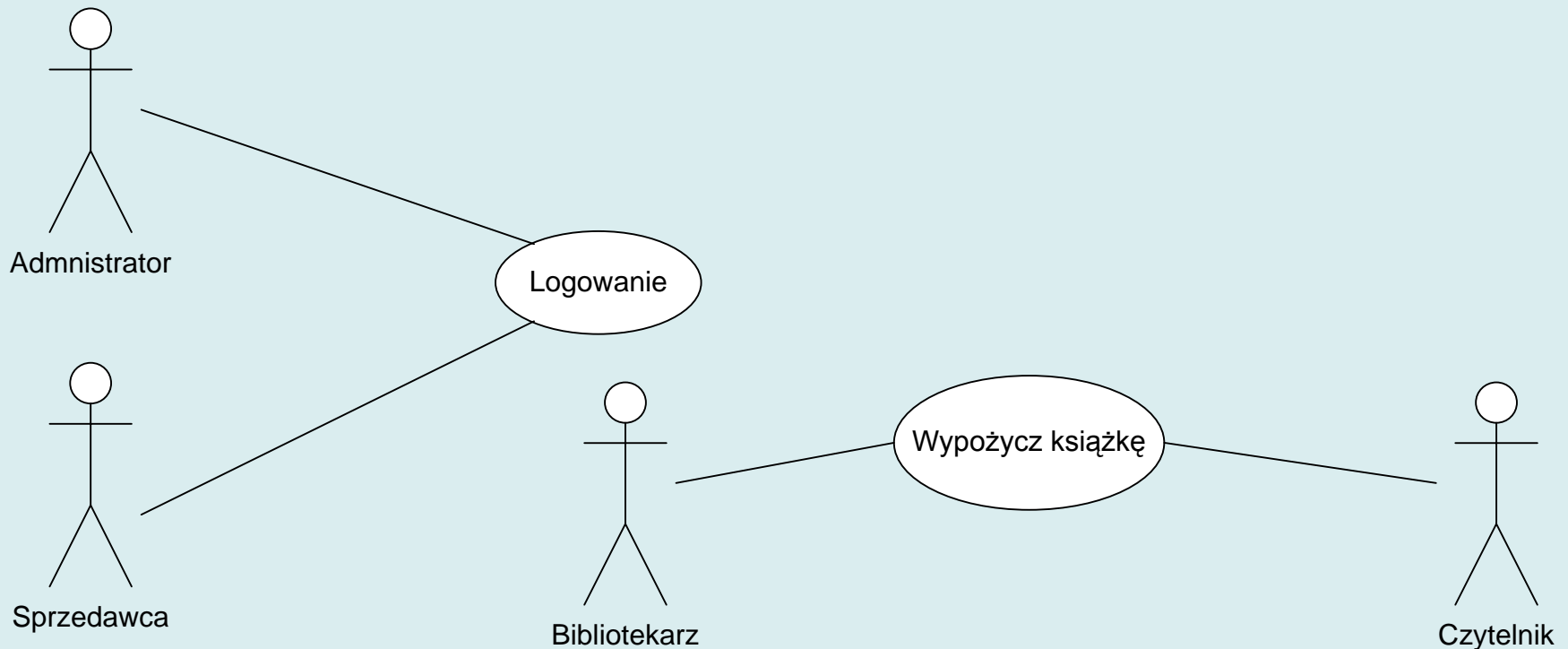
Diagram przypadków użycia: Relacje 1

Uczestnictwo aktora w przypadku użycia jest na diagramie przedstawiane za pomocą relacji **asocjacji**.

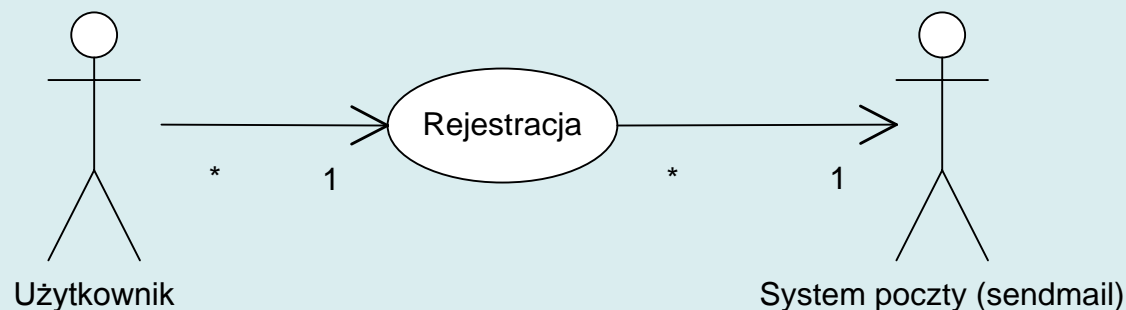
Diagram przypadków użycia: Relacje 2

W przypadku użycia może uczestniczyć jeden lub kilku aktorów. Z postaci diagramu nie wynika, czy uczestniczą oni jednocześnie w przypadku użycia, czy też, czy mogą wywołać go z osobna.

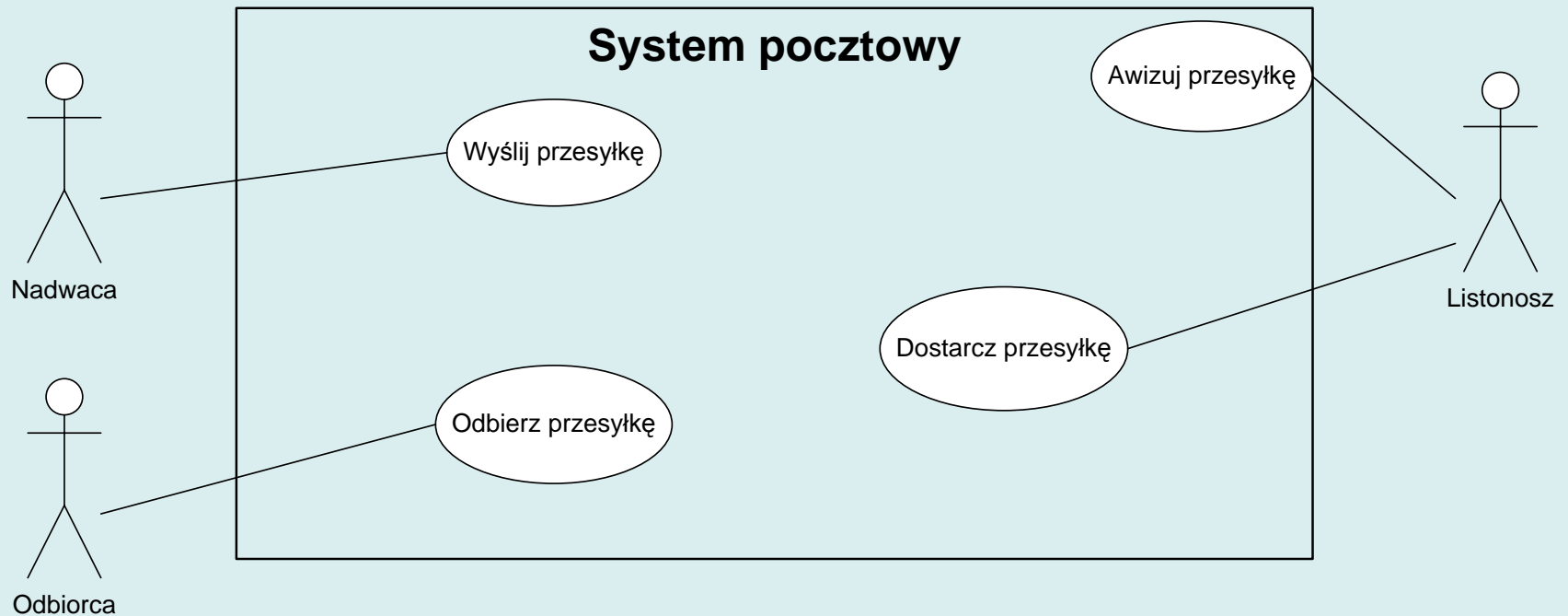
Liczebność asocjacji i nawigacja

- Na diagramie przypadków użycia można podać liczebność (krotność) asocjacji, np.: aby zaznaczyć, że pewien przypadek może być wykonany określoną liczbą razy lub liczba aktorów jest ograniczona.
- Na diagramie można przedstawić także za pomocą strzałek, kto inicjuje komunikację podczas realizacji przypadków użycia (aktor czy system).

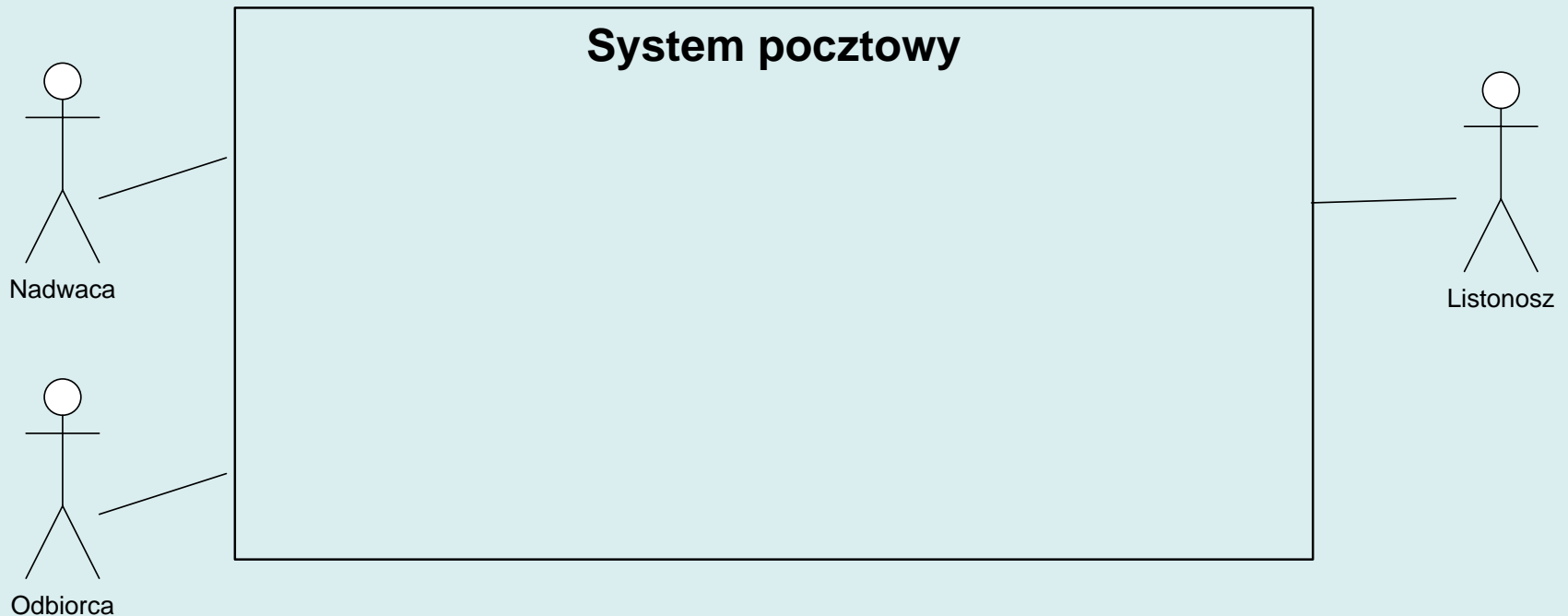
Granice systemu

Przypadki użycia są traktowane jako funkcjonalność, która jest dostarczana przez system, natomiast aktorzy (osobowi lub nieosobowi) jako elementy występujące poza systemem. Granice systemu są obrazowane na diagramie w postaci prostokąta obejmującego przypadki użycia.

Diagram kontekstowy

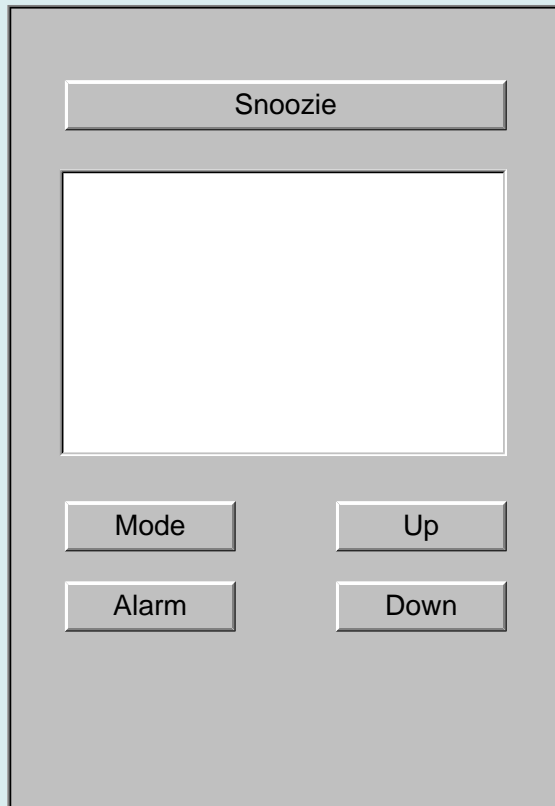
Możliwa jest także specyfikacja granic systemu w postaci *diagramu kontekstowego* (pojęcie zaczerpnięte z analizy strukturalnej) pokazującego wyłącznie granice systemu i aktorów.

Specyfikacja przypadków użycia

- Specyfikacja przypadków użycia przyjmuje najczęściej formę scenariusza pokazującego kolejne akcje wykonywane na przemian przez system i aktorów.
- Pierwszym przykładem specyfikacji, na którym można się wzorować jest instrukcja obsługi dowolnego urządzenia. Najczęściej tego typu instrukcje zawierają opis działań, które należy wykonać, aby osiągnąć zamierzony rezultat.

Przykład: Budzik 1

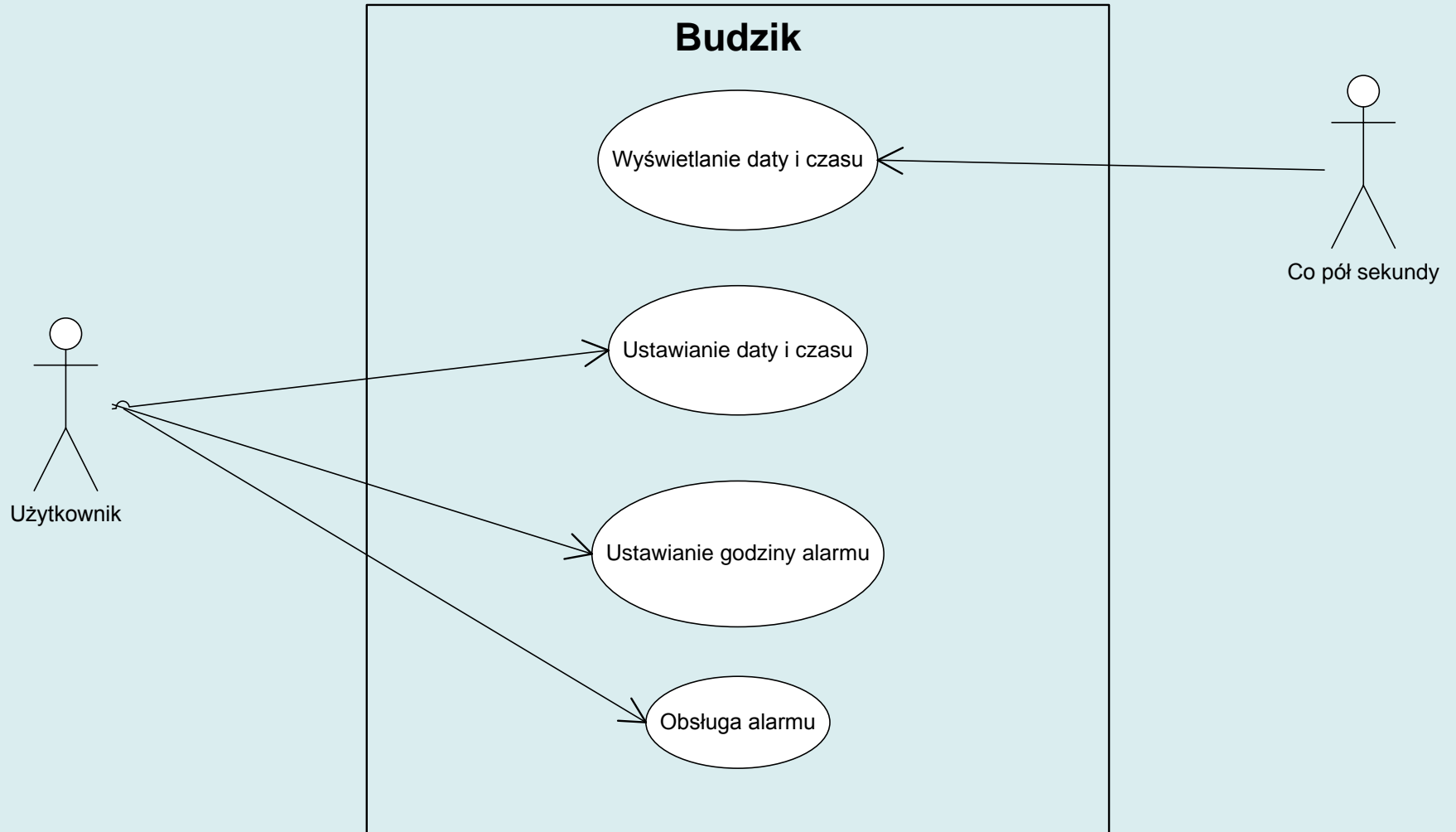

- System (Budzik) wyświetla bieżący czas i datę.
- Urządzenie zawiera kilka przycisków, za pomocą których użytkownik może realizować interakcję z systemem:
  - Snoozie - drzemka,
  - Mode - zmiana trybu,
  - Alarm - ustawianie alarmu,
  - Up, Down – przyciski nawigacyjne

Przykład: Budzik 2

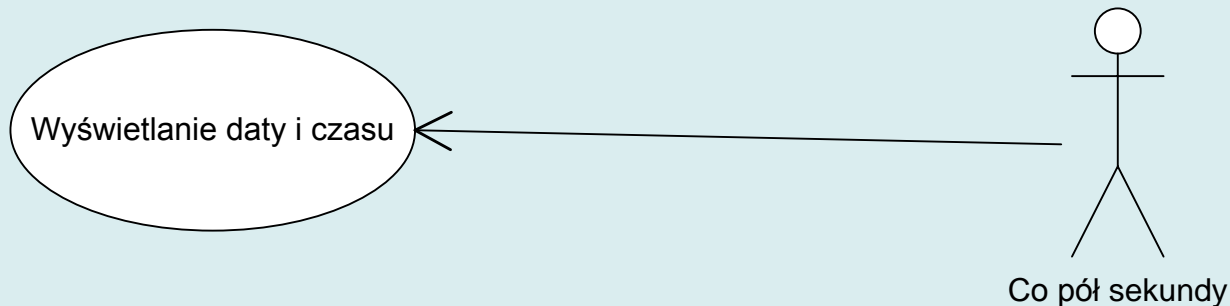
Diagram przypadków użycia

Przykład: Budzik 3

Wyświetlanie daty i czasu

Budzik wyświetla aktualną datę i czas. Dla pełnych sekund w formacie gg:mm, dla połówek sekund w postaci gg mm.

Przykład: Budzik 4

Ustawianie daty i czasu

1. Użytkownik naciska przycisk **Mode**,
2. Budzik wyświetla datę, pole dzień pulsuje,
3. Użytkownik ustawia dzień za pomocą klawiszy góra/dół.
4. Użytkownik ponownie naciska **Mode**
5. Pole miesiąc pulsuje
6. Użytkownik ustawia miesiąc za pomocą klawiszy góra/dół.
7. Użytkownik ponownie naciska **Mode**
8. Pole rok pulsuje
9. Użytkownik ustawia rok za pomocą klawiszy góra/dół
10. Użytkownik ponownie naciska **Mode**
11. Budzik wyświetla ustawiony czas.
Pole godzina pulsuje
12. Użytkownik ustawia godzinę za pomocą klawiszy góra/dół
13. Użytkownik ponownie naciska **Mode**
14. Pole minuta pulsuje
15. Użytkownik ustawia minutę za pomocą klawiszy góra/dół
16. Użytkownik naciska **Mode**
17. Budzik ustawia jako aktualny czas wybrane przez użytkownika dzień, miesiąc, rok, godzinę i minutę.
Liczba sekund ustawiana jest na 0.
Budzik przechodzi w tryb wyświetlania czasu.

Przykład: Budzik 5

Obsługa alarmu

Warunek wstępny

Alarm jest aktywny, aktywność alarmu jest wyświetlana w formie ikony widocznej na wyświetlaczu.

Zdarzenie wyzwalające

Przypadek użycia rozpoczyna się, gdy aktualny czas jest równy ustawionemu czasowi alarmu.

Scenariusz główny

1. Budzik włącza brzęczyk
2. Użytkownik naciska przycisk **Alarm**
3. Budzik wyłącza brzęczyk.

Warunek końcowy

Następuje deaktywacja alarmu, ikona znika.

Przykład: Budzik 6

- **Scenariusze alternatywne**
- 2.a *Użytkownik chce przesunąć czas alarmu*
- 2.a.1. Użytkownik naciska przycisk **Snoozie**
- 2.a.2. Budzik wyłącza brzęczyk
- 2.a.3. Po 9 minutach następuje przejście do punktu 1. scenariusza głównego (jeżeli bieżący czas różni się od czasu alarmu o mniej niż 60 min)
- 2.b *Przekroczony czas alarmu*. Scenariusz jest uruchamiany, jeśli alarm nadal jest wzbudzony i minęła 1 godzina od czasu wzbudzenia alarmu.
- 2.b.1. Jeżeli brzęczyk jest włączony, budzik wyłącza brzęczyk.